

NORGES
MUSEUMSFORBUND

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Oslo, 22.03.07

Skisse til:

EN NASJONAL PLAN FOR SAMLINGSFORVALTNING - REVITAPLAN¹

Innledning

Det norske museumslandskapet har hatt preg av *"La hundre blomster blomstre"*. Norge har vært blant de landene i Europa som har flest museer per innbygger. Dette er noe av bakgrunnen for den pågående museumsreformen, hvor målsettinga har vært å opprette færre, faglig sterkere enheter. Vi snakker med andre ord om profesjonalisering og kvalitetsheving av museenes arbeid. Samlingsforvaltning er også en viktig del av denne profesjonaliseringa, og vi ser at museumsreformen ikke har løst utfordringene på dette området. Vi mener derfor at det er behov for en nasjonal plan for samlingsforvaltning som en naturlig oppfølging av museumsreformen. Planen bør omfatte alle typer museum, uavhengig av departemental tilknytning.

Regjeringserklæringa

Museumsforbundet er derfor svært godt fornøyd med at Regjeringa i Soria Moria-erklæringa sier at den vil: *"følge opp den vedtatte opptrappingsplanen for arkiv-, bibliotek og museum og starte arbeidet med en plan for sikring og bevaring av museumssamlingene."* Dette notatet er ment som et innspill til det videre arbeidet.

Tilstandsundersøkelser og andre tiltak

En rekke tilstandsundersøkelser de siste årene viser at det er behov for å styrke samlingsforvaltninga.

- ABM-utvikling er også i ferd med å avslutte en fylkesvis tilstandsgjennomgang av samlingene.
- Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende bevaringen og sikringen av samlingene ved fem statlige museer – Dokument nr. 3:9 (2002-2003), viste det samme. Eller som Riksrevisjonen sier i Dokument nr. 3:1 (2006-2007): *"Undersøkelsen viste at oppbevaringsforhold og sikringstiltak i mange tilfeller var lite tilfredsstillende."*
- Vi har med andre ord et klart grunnlag for å hevde at det er et behov for å ta et krafttak for å styrke arbeidet med samlingsforvaltninga. Kortsiktige tiltak vil være å etablere en plan som rydder opp i samlingene, og sikrer både bevaring og dokumentasjon. Langsiktige tiltak vil være å etablere arbeidet med samlingsforvaltning som en permanent del av museenes løpende arbeid og prioriteringer slik at det ikke vil bli nødvendig med tilbakevendende Revita-planer på nasjonalt nivå.

- Det vil også være nyttig å innhente erfaringer fra andre land, som for eksempel Nederland. Resultatene av deres satsning er imponerende, og viser hva som er mulig å få til ved målrettet innsats.

En nasjonal Revitaplan bør omfatte

- Bevaring – spørsmål knyttet til magasinering og konserveringsforhold
- Dokumentasjon – spørsmål knyttet til registrering og digital presentasjon av samlingene
- Sikring – Spørsmål knyttet til beskyttelse mot brann, tyveri og annen skade
- Avhending – Spørsmål knyttet til evaluering, gradering og kassasjon

Planen må omfatte alle sider ved museenes samlinger: Gjenstander, foto, verneverdige bygninger etc.

Mange regionale magasinprosjekter

Det er nå prosjekter knyttet til magasin og bevaringstjenester i de fleste fylkene. Noen av prosjektene er fylkesdekkende, som i Vestfold og i Hordaland. Andre prosjekter er knyttet til enkeltmuseer. Eksempler på det siste er Norsk Folkemuseum og Kulturhistorisk Museum ved Universitetet i Oslo (KHM), som i flere år har hatt egne Revita-prosjekter. KHM blir også gjennomgått i Riksrevisjonsrapporten, og er i gang med et prosjekt hvor over 50.000 gjenstander skal flyttes til et nytt magasin. Selv om KHM ligger under Kunnskapsdepartementet, er det interessant at utfordringene og erfaringsgrunnet på området er sammenfallende.

Å bygge fullverdige, klimaregulerte magasiner er kostbart både når det gjelder investeringer og drift. Arbeidet må etter vår mening koordineres, og følges opp med en investeringsplan. Det er så mange lokale og regionale planer og tiltak på området at det kan bli et problem dersom gapet mellom lokale forventninger og sentrale bevilgninger blir for stort. I tillegg er fordelingen av midler til denne typen arbeid ulikt fordelt til de enkelte museene, siden denne baserer seg på søknader og tildelinger fra ulike finansieringskilder. Det kan her nevnes at Kunnskapsdepartementet de siste årene har bevilget over 70 millioner kr for å følge opp Revita-arbeidet ved universitetsmuseene.

Nasjonal kompetanseoppbygging

Det er veldig positivt at samlingsforvaltning nå blir prioritert rundt om i det ganske land, men vi savner en nasjonal koordinering og en nasjonal plan for dette viktige arbeidet. Det er også viktig at arbeidet blir koordinert mellom de aktuelle departementene. Det er ansatt fagpersoner med konserveringskompetanse ved en del institusjoner, men det fins store geografiske områder der kompetanse innen dette fagfeltet er fraværende. Dersom en skal ta et nasjonalt løft for samlingsforvaltning, så vil det være behov for en betydelig flere stillinger innen bevaring og konservering. Arbeidet blir også hemmet av at vi mangler nasjonal kompetanse på en rekke områder. Her nevnes:

- **Byggteknisk kompetanse** vedrørende klimaregulering, isolasjon, sikring, osv. Feilaktig teknologi kan føre til unødvendige driftskostnader for eksempel i form av strømkostnader.
- Kompetanseheving og profesjonalisering i forhold til **logistikk, prosjektstyring og prosjekt som arbeidsform**.
- Betydelig heving av IKT-kompetansen i sektoren, inkludert økt satsing på utvikling av hensiktsmessige verktøy.
- Standardisering og kompetanseheving i forhold til dokumentasjon.
- Kunnskap om **preventiv konservering** pga. manglende utbygging av konserveringstjenester regionalt.

Flytting av gjenstander krever logistikk, både når det gjelder pakking, gjennomgang/registrering, dokumentasjon og digitalisering av gjenstander. Sistnevnte er viktig å se i sammenheng med flytting av gjenstander. Flere miljøer er

i ferd med å opparbeide kompetanse på dette. Vi viser også til dokumentet *Kulturarven til alle* som var ute på høring tidligere i år hvor det tas til orde for en storstilt satsing på digitalisering som et viktig middel for å øke tilgangen til ABM-materiale.

Det vil være **god økonomi** i å bygge opp nasjonal kompetanse og koordinere arbeidet nasjonalt. Det er også viktig å innhente erfaringene som tross alt finnes rundt om, og lære av hverandres feil. Nasjonal kompetanse kan opparbeides enten i ABM-utvikling eller på et eller flere museer. Det er viktig å få et formalisert samarbeid med en klar ansvarsfordeling, hvor aktuell kompetanse lett kan oppsøkes og formidles. Dette arbeidet bør prioriteres.

Nasjonal koordinering

Planen bør også inneholde ei ansvarsdeling med hensyn til konserveringskompetanse mellom de respektive regionale sentrene, både når det gjelder styrking av eksisterende senter og ved etableringen av nye senter: Det vil være rasjonelt å bygge opp kompetanse og kostbart utstyr på utvalgte sentra innen ulike fagdisipliner, som for eksempel tekstilkonservering. Dette vil være både kostnadseffektivt og skape utfordrende fagmiljø, samtidig som en unngår dobbeltarbeid.

Innsamlings- og avhending

Alle kan ikke samle på alt. Dette må koordineres gjennom plandokumenter, der en ser både innsamling og avhending i sammenheng. Aktuelle tiltak kan være å gradere gjenstandenes viktighet, og behandle gjenstandene etter deres betydning og tilstand. Dette vil ha både juridiske, vedtektsmessige og etiske implikasjoner. Ansvarer må til syvende og sist ligge ved de respektive museene, men det vil være nyttig å ha en felles, nasjonale retningslinjer for hvordan dette kan gjøres.

Kurs/videreutdanning

Det er behov for kurs vedrørende samlingsforvaltning, IKT, behandling av gjenstander og forebyggende konservering. I den forbindelse er bevisstgjøring av HMS-arbeid viktig. En rekke gjenstander er infisert med mugg, og deler av samlingene kan tidligere være behandlet med kjemiske midler som for eksempel insekticider og fungicider. Dette krever spesielle tiltak ved gjenstandsbehandling, både i flytteprosessen og ved re-magasinerings.

Revita som grunnlag for forskning og formidling

Tilgjengeliggjøring og oversikt over samlingene er en viktig forutsetning for både forskning og formidling. Dette forutsetter fungerende databaseløsninger og felles IKT-standarder. Det må være en målsetning å gjøre samlingene tilgjengelige på nettet.

Vennlig hilsen

Ove Magnus Bore (sign.)
styreleder

Vigdis Vingelsgaard (sign.)
leder i Konserverings- og Revita-utv.

Tron Wigeland Nilsen (sign.)
generalsekretær

www.museumsforbundet.no

¹ Revitabegrepet ble lansert i Museumsutredningen (NOU 1996:7). Gjennom gjenstandsregistrering og forebyggende konservering skulle museenes samlinger revitaliseres – et krafttak for å ta igjen gamle etterslep og bringe museenes samlinger i takt med dagens krav til dokumentasjon og bevaring.